

IZRAKSTS

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs
Elizabetes ielā 41/43, Rīgā, LV-1010, tālr. (+371)7220151, fakss (+371)7338024

LĒMUMS par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem līguma noteikumiem

2005.gada 12. oktobrī.

Nr.5 -lg

Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – *PTAC*) 2005.gada 4.oktobrī saņemts (...) iesniegums, kurā lūgta *PTAC* palīdzība konfliktsituācijas ar SIA “Evita Kamīni” risināšanā, kā arī sniegta informācija par netaisnīgiem līguma noteikumiem starp SIA “Evita Kamīni” un (...) noslēgtajos līgumos: (...) pirkuma līgumā (...) (turpmāk – *Pirkuma līgums*) un (...) uzņēmuma līgumā Nr.(...) (turpmāk – *Uzņēmuma līgums*). Iesniegumā norādīts, ka parakstīšanai ticis iesniegts standarta līgums, par kura atsevišķiem punktiem (...) ir bijuši iebildumi, taču tie nav tikuši ņemti vērā. Izvērtējot lietā esošos dokumentus, *PTAC konstatē:*

(...)

2005.gada 8.maija (...) adresētajā pretenzijā SIA “Evita Kamīni” lūgts atcelt *Pirkuma līguma* 7.2.punkta un *Uzņēmuma līguma* 11.2.punkta noteikumus, norādot, ka tie saskaņā ar *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – *PTAL*) 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem ir uzskatāmi par netaisnīgiem līguma noteikumiem, tāpat arī izteiktas pretenzijas par *Uzņēmuma līguma* 5.2.punkta atbilstību *PTAL* 5.un 6.panta noteikumiem.

Sakarā ar (...) 2005.gada 4.oktobra iesniegumu *PTAC* 2005.gada 5.oktobra vēstulē pieprasīja paskaidrojumus no SIA “Evita Kamīni” par (...) iesniegumā minēto, kā arī par *Pirkuma līguma* un *Uzņēmuma līguma* atbilstību *Patērētāju tiesību aizsardzības likumam* (turpmāk – *PTAL*).

SIA “Evita Kamīni” *PTAC* 2005.gada 11.oktobrī saņemtajā paskaidrojumā norādīts, ka *Pirkuma līguma* 7.2.punktā un *Uzņēmuma līguma* 11.3.punktā ietvertā šķīrējtiesas klauzula atbilst *PTAL* un normatīvajos aktos noteiktajai strīdu izšķiršanas kārtībai, jo *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumus izslēdz *PTAL* 6.panta devītā daļa, kas nosaka, ka šī panta noteikumi neattiecas uz tādiem līgumiem, kas noslēgti, ievērojot cita normatīvā akta prasības. Paskaidrojumā skaidrots, ka *Pirkuma līgumā* un *Uzņēmuma līgumā* esošā vienošanās par iespējamo strīdu nodošanu šķīrējtiesā ir līgumslēdzēju pušu brīva izvēle, kas izdarīta

līdzējiem vienojoties un ievērojot *Civilprocesa likuma* 487.pantu, 490.pantu un 491.pantu, abām līgumslēdzējpusēm labprātīgi un brīvi paužot savu gribu un apzinoties līgumu sekas. Tāpat arī paskaidrojumā norādīts, ka abi noslēgtie līgumi pilnībā atbilst Latvijas likumdošanai.

Sakarā ar *Pirkuma līgumu* un *Uzņēmuma līgumu* ... saskaņā ar *PTAL* 1.panta 3.punktu uzskatāma par patērētāju, bet SIA "Evita Kamīni" kā kamīna detaļu pārdevējs un kamīna uzstādītājs uzskatāms saskaņā ar *PTAL* 1.panta 4. un 5.punktu par pārdevēju un pakalpojuma sniedzēju. Līdz ar to arī konkrētajā gadījumā uz līgumiskajam attiecībām starp SIA "Evita Kamīni" un (...) attiecināmi *PTAL* noteikumi.

Saskaņā ar *PTAC* ar *PTAL* 25.panta ceturtās daļas 6.punkta noteikumiem noteiktajās funkcijās ietilpst ar patērētājiem slēgto līgumu un līgumu projektu uzraudzība. Līdz ar to *PTAC* ir tiesīgs izvērtēt ar (...) noslēgto *Pirkuma līguma* un *Uzņēmuma līguma* atbilstību *PTAL* prasībām. Saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punkta noteikumiem patērētāju tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma noteikumi ir netaisnīgi un savukārt saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādas līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta ceturtās daļas noteikumiem, novērtējot līguma noteikumus, ņem vērā pārdotās preces vai sniegtā pakalpojuma raksturu, visus apstākļus, kādos līgums noslēgts, kā arī noslēgtā līguma un ar to saistītā līguma noteikumus.

Lai arī *Pirkuma līgumu* un *Uzņēmuma līgumu* (...) ir parakstījusi, tomēr *PTAL* ir paredzēti izņēmumi no vispārējiem līgumu noslēgšanas noteikumiem: ka līguma netaisnīgs noteikums var tikt atcelts, ja tas nav ticis apspriests. Tikai līguma parakstīšana no patērētāja puses un informētība par līguma saturu nav uzskatāma par apspriešanu. No lietas apstākļiem neizriet, kā arī SIA "Evita Kamīni" atbilstoši *PTAL* 6.panta septītās daļas noteikumiem nav iesniegusi pierādījumus par to, ka *Uzņēmuma līguma* un *Pirkuma līguma* noteikumi tikuši apspriesti. Turklāt (...) iesniegumā ir norādījusi, ka pirms līgumu noslēgšanas iesniegtie papildinājumi nav tikuši ņemti vērā.

Pirkuma līguma 7.2.punktā ir noteikts, ka *Jebkurš strīds, domstarpība vai prasība, kas izriet no šī līguma, kas skar to vai tā pārkāpšanu, izbeigšanu vai spēkā esamību netiek savstarpēji atrisināts 7 (septiņu) kalendāro dienu laikā, tas tiek nodots galīgai izšķiršanai Hanzas starptautiskajā šķīrējtiesā, Rīgā, saskaņā ar šīs šķīrējtiesas reglamentu, viena šķīrējtiesneša sastāvā. Arī Uzņēmuma līguma* 11.2.punktā paredzēts noteikums par strīdu risināšanu Hanzas Starptautiskajā šķīrējtiesā.

PTAC norāda, ka, lai arī *Civilprocesa likuma* 491.pants neparedz īpašus noteikumus šķīrējtiesas līguma noslēgšanai, tomēr attiecībā pret *Civilprocesa likuma* 491.pantu *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkts vērtējama kā speciāla norma,

jo tā paredz tiesisko regulējumu šķīrējtiesas līgumam, kura viena no pusēm ir nosacīta ar atbilstību *PTAL* 1.panta 3.punktā ietvertajai "patērētāja" definīcijai. Šī iemesla dēļ un pamatojoties uz likuma „*Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību*” 8.panta trešo daļu, *Pirkuma līguma* un *Uzņēmuma līguma* 11.2.punktam ir jāatbilst *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem.

Turklāt SIA “Evita Kamīni” sniegtā *PTAL* 6.panta devītās daļas interpretācija ir pretrunā ar *PTAL* mērķi, no kas paredz papildus aizsardzību personām, kas atbilst *PTAL* 1.panta 3.punktā noteiktajai “patērētāja” definīcijai ņemot vērā to, ka patērētājs kā “vājākā līgumslēdzējuse” var nebūt informēts par šķīrējtiesas procesu, tā izmaksām, kā arī to, ka šķīrējtiesas spriedums nav pārsūdzams. Arī Eiropas Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993.gada 5.aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos, kuras noteikumi ieviesti *PTAL*, pielikuma, kurā uzskaitīti netaisnīgie līguma noteikumi, 1.punkta q apakšpunkts paredz, ka par netaisnīgiem atzīstami noteikumi, kuru mērķis vai sekas ir izslēgt vai kavēt patērētāja tiesības celt prasību tiesā vai izmantot jebkādu citus tiesiskās aizsardzības līdzekļus, jo īpaši, pieprasot patērētājam iesniegt sūdzības tikai šķīrējtiesā.

Turklāt *PTAL* 6.panta devītās daļas noteikumi nosaka, ka noteikumi par netaisnīgiem līguma noteikumiem neattiecas tikai uz specifiskiem līgumu veidiem, kuru noslēgšanai piemērojamas citu normatīvo aktu prasības, piemēram, līgums par dzīvojamo telpu īri.

Iepriekš minēto apliecina arī līdzšinējā tiesu prakse - Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 12.augusta spriedums lietā Nr.A42241705 (A2417-05/13) un Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 30.septembra spriedums lietā Nr.C 30519003 AA 490-05/5 par Patērētāju tiesību aizsardzības centra pieņemtajiem lēmumiem par šķīrējtiesas līgumiem. Vienlaikus jāatzīmē, ka savu vērtējumu par šķīrējtiesas klauzulas taisnīguma aspektiem ar patērētāju noslēgtajos līgumos ir sniegusi arī Satversmes tiesa 2005.gada 17.janvāra spriedumu lietā Nr.2004 – 10 – 01 (secinājumu daļas 9.3.2.punkts).

Tāpat arī jāņem vērā, ka (...) atbilstoši *PTAL* 6.panta astotās daļas noteikumiem 2005.gada 8.maija iesniegumā prasījusi SIA “Evita Kamīni” atzīt konkrēto līguma noteikumu par spēkā neesošu.

Ņemot vērā iepriekš minēto *Pirkuma līguma* 7.2.punkts un *Uzņēmuma līguma* 11.2.punkts saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punktu vērtējami kā netaisnīgi līguma noteikumi, jo paredz iespēju strīdu izskatīšanai tikai šķīrējtiesā – Hanzas Starptautiskajā šķīrējtiesā, kas rada situāciju, ka patērētājam tiek izslēgtas tiesības vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā un patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs. Savukārt, ietverot šādu līguma noteikumu ar (...) un citiem patērētājiem noslēgtajos līgumos, SIA „Evita Kamīni” saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punktu pieļāvusi patērētāju tiesību pārkāpumu.

Uzņēmuma līguma 5.2.punkts paredz, ka Divu kalendāro dienu laikā pēc Objekta montāžas un Darbu pieņemšanas – nodošanas akta iesniegšanas, parakstīt Izpildītāja iesniegto Objekta pieņemšanas nodošanas aktu vai šajā pat termiņā sniegt pamatotas pretenzijas darbu nepieņemšanai. Pamatotu pretenziju gadījumā līgumslēdzējpusē sastāda un abpusēji paraksta aktu, kurā fiksē atklātos defektus Izpildītāja darbā un defektu novēršanas termiņu, saskaņā ar līguma punktu 6.5. Turklāt Uzņēmuma līguma 7.4.punkts paredz, ka Ja Pasūtītājs nesniedz Izpildītājam līguma punktā 5.2.noteiktajā termiņā rakstveida iesniegumu ar pamatojumu, kādu iemeslu dēļ Izpildītāja iesniegtais Darbu pieņemšanas – nodošanas akts netiek parakstīts vai šis iesniegums ir nepamatots, tad uzskatāms, ka Pasūtītājs nav izmantojis savas tiesības iesniegt iebildumus un Pasūtītājs maksā līgumsodu 0.5% apmērā no kopējās līguma summas par katru akta parakstīšanas kavējuma dienu.

Šādi līguma noteikumi ir netaisnīgi līguma noteikumi, jo paredz nesamērīgi īsu termiņu patērētājam attiecībā uz pretenzijas iesniegšanu par izpildītāja pasūtījuma kvalitāti, ņemot vērā, ka patērētājam nav speciālu zināšanu par kamīna kvalitātes jautājumiem, kā arī to norādītais formulējums ierobežo patērētāja tiesības izmantot *PTAL* noteiktās tiesības iesniegt prasījumu par pakalpojuma neatbilstību līguma noteikumiem, jo pretenzijas saskaņā ar *PTAL* 27.panta pirmās daļas noteikumiem patērētājs ir tiesīgs iesniegt par preces vai pakalpojuma neatbilstību līguma noteikumiem divu gadu laikā no preces iegādes vai pakalpojuma saņemšanas dienas. Tādējādi patērētājs tiek nostādīts savu tiesību realizācijai neizdevīgā stāvoklī. Turklāt saskaņā ar *PTAL* 27.panta trešās daļas noteikumiem normatīvajos aktos tiek noteikta īpaša kārtība, kādā izskatāmas patērētāja pretenzijas par līguma noteikumiem neatbilstošu pakalpojumu un veicama pakalpojuma ekspertīze, kas paredzēta Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumos Nr.154 *Kārtība, kādā piesakāms patērētāja prasījums par līguma noteikumiem neatbilstošu precī vai pakalpojumu un organizējama preces vai pakalpojuma ekspertīze*. Līdz ar to *Uzņēmuma līguma* 5.2. un 7.4.punkti arī saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 3.punktu (kontekstā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punkta noteikumiem) uzskatāmi par netaisnīgiem līguma noteikumiem, jo tie ierobežo patērētāja tiesības izmantot likumīgās prasījuma tiesības likumā noteiktajā termiņā gadījumā, kad pakalpojuma sniedzējs SIA „Evita Kamīni” nav izpildījusi līgumsaistības, turklāt pretrunā ar labticīguma prasībām, liekot pieņemt arī tādu pakalpojumu, kurš neatbilst līguma noteikumiem, kamēr normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā nav noskaidrota patērētāja prasījuma pamatotība vai nepamatotība.

Ņemot vērā iepriekš minēto, saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta trešās daļas 3. un 7.punktu, ceturto un septīto daļu un pamatojoties uz *PTAL* 25.panta ceturtās daļas 6.punktu un astotās daļas 1.punktu un desmito daļu, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

pieprasa:

1)pārtraukt pildīt netaisnīgos *Pirkuma līguma* 7.2.punkta noteikumus un *Uzņēmuma līguma* 5.2., 7.4. un 11.2.punktu noteikumus, kā arī mēneša laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās brīža grozīt iepriekš minētos līguma noteikumus SIA „Evita Kamīni” citiem patērētājiem piedāvātajos līgumu projektos;

2)sniegt informāciju *PTAC* par administratīvā akta izpildi pirms administratīvā akta lemjošās daļas 1.punktā noteiktā izpildes termiņa beigām atbilstoši *PTAL* 25.panta desmitās daļas noteikumiem.

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātam, iesniedzot iesniegumu *PTAC*.

Direktore

(paraksts)

B.Vītoliņa

(zīmogs)

IZRAKSTS PAREIZS

(...)